

1	00:00:00:05	00:00:06:23	Kan inte du berätta om kimonons historia? Var kommer kimonon ifrån?
2	00:00:07:02	00:00:10:02	Hur många timmar har jag på mig? Jag skojar!
3	00:00:24:10	00:00:30:19	Hej! Du lyssnar till "Inside the box, prylar och personer i en globaliserad värld".
4	00:00:30:23	00:00:33:05	En podd producerad av Världskulturmuseet–
5	00:00:33:09	00:00:38:01	–och Centrum för kritiska kulturarvsstudier vid Göteborgs universitet–
6	00:00:38:05	00:00:41:06	–i samarbete med Folkuniversitetet.
7	00:00:41:10	00:00:46:22	Kimono är i mångas ögon ett ikoniskt plagg och själva symbolen för Japan.
8	00:00:47:01	00:00:52:07	Det är ett plagg präglad av traditioner, men som också är i ständig förändring.

9	00:00:52:11	00:00:59:19	Kimonor återfinns världen över, inom mode, scenkonst och inte minst som vardagsplagg.
10	00:00:59:23	00:01:04:14	Det är ett plagg som ständigt används för att hitta nya uttryck.
11	00:01:04:18	00:01:10:23	Med oss i dag, för att diskutera detta, har vi Ami Skånberg Dahlstedt.
12	00:01:11:02	00:01:13:22	Hon är dansare, koreograf och doktorand–
13	00:01:14:01	00:01:19:01	–på Dance department på University of Roehampton i England.
14	00:01:19:05	00:01:23:19	Hon är också adjunkt på Högskolan för scen och musik på Göteborgs universitet.
15	00:01:23:23	00:01:26:16	–Varmt välkommen!
–Tack.

- 16 00:01:26:20 00:01:29:22 Med oss har vi också Petra Holmberg–
- 17 00:01:30:01 00:01:34:20 –som är Japanintendent
på Östasiatiska museet i Stockholm.
- 18 00:01:34:24 00:01:41:06 Petra har inriktning mot östasiatisk
konstvetenskap och japansk textil.
- 19 00:01:41:10 00:01:44:11 –Varmt välkommen, Petra!
–Tack så mycket.
- 20 00:01:44:15 00:01:48:13 Och jag som modererar detta avsnitt heter Björn
Lindgren och jobbar som pedagog–
- 21 00:01:48:17 00:01:51:07 –på Världskulturmuseet i Göteborg.
- 22 00:01:51:11 00:01:55:07 Då ska vi se vad vi har
för föremål med oss i dag.

23	00:01:55:11	00:02:00:20	Vi öppnar boxen, den här lådan, så ska vi titta vad det är.
24	00:02:00:24	00:02:05:13	Framför mig ser jag en kimono.
25	00:02:05:17	00:02:10:13	Den är rutig, den är röd, svart och vit.
26	00:02:10:17	00:02:16:13	Det är röda, svarta och vita rutor. Nästan som ett schackbräde över hela kimonon.
27	00:02:16:17	00:02:21:02	Rutorna är ungefär en decimeter stora, ser de ut att vara.
28	00:02:21:06	00:02:24:02	Det är ganska stora rutor, tycker jag.
29	00:02:24:06	00:02:32:16	Om jag frågar dig, Petra, vill du berätta? Vad är det för plagg vi har framför oss?
30	00:02:32:20	00:02:36:21	Ja, tack. Jag ska försöka säga nåt

om det här föremålet–

- 31 00:02:37:00 00:02:41:07 –som är från Världskulturmuseets samlingar.
- 32 00:02:41:11 00:02:45:05 Det befinner sig normalt sett i magasinet där.
- 33 00:02:45:09 00:02:51:14 Det är då en kimono
som är från tidigt 1900-tal, troligtvis.
- 34 00:02:51:18 00:02:56:03 Den karakteriseras av det du säger,
ett ganska slående mönster.
- 35 00:02:56:07 00:03:00:08 Ett dramatiskt och kraftfullt mönster av rutor.
- 36 00:03:00:12 00:03:03:04 Den är tillverkad i en teknik som heter meisen–
- 37 00:03:03:08 00:03:06:23 –som var ett mer maskinellt sätt
att göra mönstrad textil på–

- 38 00:03:07:02 00:03:10:02 –än det hade varit tidigare i århundraden bakåt.
- 39 00:03:10:06 00:03:17:02 Det här blev ett sätt för samtiden, tidigt 1900-tal,
att köpa kimonor som var lite billigare.
- 40 00:03:17:06 00:03:21:13 Ungefär som att man kunde börja handla
på varuhus i väst och också i Japan.
- 41 00:03:21:17 00:03:28:01 Det var lite den tendensen
att det inte var ett exklusivt skräddarsytt plagg–
- 42 00:03:28:05 00:03:31:21 –utan lite mer prêt-à-porter,
som man säger på franska.
- 43 00:03:32:00 00:03:38:02 Ett plagg som man köpte lite billigare, och
det gjorde att man kunde visa modeintresse–
- 44 00:03:38:06 00:03:41:00 –även om man inte hade jättemycket pengar.
- 45 00:03:41:04 00:03:46:16 Intressant! Vet du, Petra,

nåt om vem som har ägt det här plagget?

46	00:03:46:20	00:03:50:05	Själva bakgrunden till just det här exemplaret?
47	00:03:50:09	00:03:56:10	Nej, tyvärr, det vet jag inte.
Däremot så vet vi att det är insamlat–
48	00:03:56:14	00:04:02:05	–av en person som heter Gösta Sandberg,
som var en av Sveriges främsta forskare–
49	00:04:02:09	00:04:06:05	–på färgningstekniker av textil.
50	00:04:06:09	00:04:10:15	Han var inte bara forskare,
han var också textilkonstnär själv.
51	00:04:10:19	00:04:16:22	Den här kimonon tillhör hans stora samling
som finns på Världskulturmuseet i Göteborg.
52	00:04:17:01	00:04:22:03	Men tyvärr vet vi inte så mycket mer
om bakgrunden till själva plagget.

- 53 00:04:22:07 00:04:25:01 Ami, om jag vänder mig till dig.
- 54 00:04:25:05 00:04:30:11 Du är ju faktiskt uppklädd i en kimono i dag,
här i studion på Världskulturmuseet.
- 55 00:04:30:15 00:04:36:00 Det stämmer, jag tänkte
att när vi nu ska prata om kimonor–
- 56 00:04:36:04 00:04:44:10 –så vill jag gärna bära kimono, och heller
inte missa möjligheten att göra det–
- 57 00:04:44:14 00:04:51:05 –för att hålla i gång praktiken
att ta på sig kimonon–
- 58 00:04:51:09 00:04:53:21 –och välja vilken jag ska ha i dag, och så.
- 59 00:04:54:00 00:05:01:05 Just det, för den kimono du har på dig är lite
brunaktig – brun och grå, skulle jag säga.

- 60 00:05:01:09 00:05:06:24 Och så har du ett väldigt fint skärp knutet runt den – en så kallad obi, om jag har förstått rätt.
- 61 00:05:07:03 00:05:12:11 Ja, det stämmer. Det är en brun kimono.
- 62 00:05:12:15 00:05:15:06 Det här tyget kallas för tsumugi.
- 63 00:05:15:10 00:05:22:12 Jag har fått den av min väninna Naokos mamma, som i sin tur har fått den av sin mor.
- 64 00:05:22:16 00:05:28:04 Det är så att en del kvinnor i min egen ålder i Japan–
- 65 00:05:28:08 00:05:32:14 –tycker att kimono är för opraktiskt och bär den inte i dag.
- 66 00:05:32:18 00:05:37:18 Det är många mormödrar som ger mig sina kimonor.

67	00:05:37:22	00:05:39:23	Det här är en sån kimono.
68	00:05:40:02	00:05:44:21	Den har en lite spännande hantverksberättelse som vi kan prata om sen.
69	00:05:45:00	00:05:49:03	Ja, den får du gärna berätta! Du får gärna göra det nu.
70	00:05:49:07	00:05:55:01	Tsumugi, den ser... Som du säger, den är brun.
71	00:05:55:05	00:06:01:17	Den är inte så... Den är brun. Den är lite oansenlig, kanske.
72	00:06:01:21	00:06:06:24	Den passar en medelålders kvinna. Det är inte så långa fladdrande ärmor.
73	00:06:07:03	00:06:09:16	Men den är gjord av "leftovers".
74	00:06:09:20	00:06:15:04	Det här tyget skapades

av silkesfarmarna själva.

75	00:06:15:08	00:06:21:18	De trådar som blev kvar i kokongen,
alltså korta, trasiga trådar–
76	00:06:21:22	00:06:27:08	–dem tog de själva hand om
och tvinnade ihop dem för hand–
77	00:06:27:12	00:06:30:21	–så det blev ett ganska hårt sidentyg–
78	00:06:31:00	00:06:35:16	–som inte var tillräckligt fint att sälja till andra,
men de bar det själva.
79	00:06:35:20	00:06:42:21	Men det här tyget...hundra år senare
så blev det lika mjukt som siden.
80	00:06:43:00	00:06:45:21	Alltså vanligt siden.
81	00:06:46:00	00:06:50:05	Så den här kimonon är 65 år, så jag tänker
att den blir bara vackrare och vackrare–

- 82 00:06:50:09 00:06:52:08 –och mjukare och mjukare.
- 83 00:06:52:12 00:06:54:07 Det låter ju underbart.
- 84 00:06:54:11 00:07:01:01 Om jag frågar dig, Petra, det här plagget som vi började avsnittet med att plocka upp ur lådan–
- 85 00:07:01:05 00:07:06:24 –är det likadant, att det också kommer att bli vackrare och vackrare med åren?
- 86 00:07:07:03 00:07:10:07 Ja, det var ju en fin fråga, faktiskt.
- 87 00:07:10:11 00:07:17:11 Nu är ju just det här föremålet låst i tiden.
Det är ju ett museiföremål nu.
- 88 00:07:17:15 00:07:25:01 Men om vi skulle låtsas att det var ett bärbart plagg, inte ett magasinerat föremål–

- 89 00:07:25:05 00:07:30:15 –då skulle man nog kunna säga att...
Jag tror att alla kläder blir vackrare med tiden.
- 90 00:07:30:19 00:07:36:21 Jag tror på att man kan se förgängligheten.
Vi är förgängliga och kläderna är förgängliga.
- 91 00:07:37:00 00:07:40:08 Så mitt svar är nog
att det blir vackrare med tiden–
- 92 00:07:40:12 00:07:43:01 –och det skulle kunna vara
våldigt populärt i dag också–
- 93 00:07:43:05 00:07:47:20 –för precis som vi har ett stort vintageintresse
i väst, så finns det också i Japan.
- 94 00:07:47:24 00:07:51:01 Deras vintageintresse kan ju då kopplas
till både kimono–
- 95 00:07:51:05 00:07:53:24 –och västerländska kläder av äldre snitt.

- 96 00:07:54:03 00:08:02:09 Det finns många som använder den här typen av äldre kimonor som ett modeplagg i dag–
- 97 00:08:02:13 00:08:04:14 –med det här slående mönstret med rutor och så–
- 98 00:08:04:18 00:08:07:21 –som är typiskt för den tiden, för ungefär 100 år sen.
- 99 00:08:08:00 00:08:10:23 Jag har en kommentar till vintage, om det är okej.
- 100 00:08:11:02 00:08:13:24 –Ja, absolut!
–Risaikuru.
- 101 00:08:14:03 00:08:20:05 I början, för 20 år sen, när jag började lära mig om kimono via den japanska dansen–
- 102 00:08:20:09 00:08:24:13 –så fick jag höra av många av mina väninnor i Kyoto–

- 103 00:08:24:17 00:08:29:11 –att det bara var västerlänningar
som köper risaikuru–
- 104 00:08:29:15 00:08:35:18 –därför att vi tror
att man får med sig anden i plagget.
- 105 00:08:35:22 00:08:41:11 Det är okej att ärva av sin mormor.
Man kan inte köpa en använd kimono.
- 106 00:08:41:15 00:08:45:09 Men jag tror att det har börjat förändras,
men jag fick höra det ofta–
- 107 00:08:45:13 00:08:51:13 –att det är bara knäppskallar och
västerlänningar som köper risaikuru kimono.
- 108 00:08:51:17 00:08:56:09 Jag måste säga att jag tror att du har rätt.
Det finns den föreställningen i Japan–
- 109 00:08:56:13 00:09:00:19 –men jag tror inte att alla har den.
Det är ju så med allt, alla tycker inte samma.

- 110 00:09:00:23 00:09:02:00 Nej, precis.
- 111 00:09:02:04 00:09:05:10 Det har blivit en otrolig bom för kimonor,
också för de gamla–
- 112 00:09:05:14 00:09:13:08 –inte bara nyskapade fräcka skapelser utan
även de gamla som man stajlar på nya sätt.
- 113 00:09:13:12 00:09:18:07 Där finns det ju jättemycket spännande
i dagens modebild av de här vintage–
- 114 00:09:18:11 00:09:22:18 –eller "recycled" kimonor.
- 115 00:09:22:22 00:09:25:15 Jag funderar. Om jag frågar dig, Petra.
- 116 00:09:25:19 00:09:32:05 Hur viktigt är det att vara traditionell
för den som använder kimono?

- 117 00:09:32:09 00:09:35:08 Oj, jag måste dra efter andan där!
Det är en jättestor fråga.
- 118 00:09:35:12 00:09:38:01 Jag vet inte om jag är rätt person
att svara på den.
- 119 00:09:38:05 00:09:41:23 Vi kan nog båda svara på den,
men jag kan försöka börja.
- 120 00:09:42:02 00:09:45:21 Det beror nog helt på vilket sammanhang
man är i, så är det ju för oss alla.
- 121 00:09:46:00 00:09:49:13 I vissa sammanhang,
när man vet att man ska på en viss högtid–
- 122 00:09:49:17 00:09:54:02 –så kanske man inte klär sig
i sina slitnaste tights.
- 123 00:09:54:06 00:09:59:05 Man tar på sig nåt
som är liksom propert för tillfället–

- 124 00:09:59:09 00:10:03:08 –och den nivån av högtidlighet, eller så.
- 125 00:10:03:12 00:10:10:03 Jag skulle säga att det är ganska mycket så
förstås i Japan på många plan–
- 126 00:10:10:07 00:10:16:07 –men så finns det ju alltid människor
som kanske bryter mot det.
- 127 00:10:16:11 00:10:20:15 Dessutom är det ju så att majoriteten
av människorna i Japan–
- 128 00:10:20:19 00:10:26:15 –bär ju inte kimono som
ett naturligt vardagligt plagg.
- 129 00:10:26:19 00:10:31:04 De kanske mest bär den just på högtider
och då gärna vill känna sig trygga–
- 130 00:10:31:08 00:10:34:18 –i att de har den mer korrekt enligt etiketten.

- 131 00:10:34:22 00:10:36:22 Sen kan man undra
vad traditionellt betyder också–
- 132 00:10:37:01 00:10:42:15 –men om man ska försöka svara på frågan
så beror det på sammanhanget.
- 133 00:10:42:19 00:10:49:22 Om man är mer säker och trygg i sitt bruk
då är man nog mer fri också.
- 134 00:10:50:01 00:10:55:11 Men det finns fortfarande vissa ramar, förstås,
även om det finns de här fria själarna–
- 135 00:10:55:15 00:10:59:12 –som gör lite som de vill.
Eller vad säger du, Ami?
- 136 00:10:59:16 00:11:04:21 Jag har sett en förändring i Kyoto
de senaste åren.
- 137 00:11:05:00 00:11:08:19 Jag har fått lära mig väldigt mycket tradition
kring det här plagget–

- 138 00:11:08:23 00:11:14:03 –just för att i den dansen jag studerar
så bär du kimono på lektionen.
- 139 00:11:14:07 00:11:18:24 Du kan inte ens ta en lektion
utan att bära kimono.
- 140 00:11:20:16 00:11:27:06 Min lärare och de som jag har studerat med
ser ju till att jag klär mig korrekt.
- 141 00:11:27:10 00:11:33:13 Och så har jag också sett att de kvinnor i Kyoto
som bär kimono varje dag–
- 142 00:11:33:17 00:11:37:23 –kommer ifrån ganska
så traditionsbärande familjer–
- 143 00:11:38:02 00:11:42:13 –som ett sake-företag
eller de kanske gör kimonor själva.
- 144 00:11:42:17 00:11:48:15 Då blir det ett sätt att visa,
det blir som ett slags klassmarkör.

- 145 00:11:48:19 00:11:53:13 Men nu ser jag yngre människor
som bär kanske en klassisk kimono–
- 146 00:11:53:17 00:11:56:17 –men det är 60-talsmönster
och man har platåskor till.
- 147 00:11:56:21 00:12:01:19 Kommer du till Tokyo och Osaka
så blir det ju ännu vildare.
- 148 00:12:01:23 00:12:06:17 Jag tänker på den här Akira Times
som figurerar–
- 149 00:12:06:21 00:12:11:18 –på V&A:s Youtube-kanal.
- 150 00:12:11:22 00:12:19:15 Han gör ju fantastiska experiment
med "recycled" kimono och blandar färger.
- 151 00:12:19:19 00:12:25:07 Men egentligen tycker jag att vildheten finns
i kimonon. Det finns ju fantastiska mönster.

- 152 00:12:25:11 00:12:31:21 Ofta paras de ihop med obi i en helt annan färg,
som jag aldrig skulle komma på.
- 153 00:12:32:00 00:12:37:04 Men sen finns också det här:
"Ami, när du gift dig då tonar du ner färgerna"–
- 154 00:12:37:08 00:12:40:17 –"och får du ett barn kan du ha den färgen."
- 155 00:12:40:21 00:12:48:07 "Får du ett barn till då ska du tona ner dig lite."
Nu skrattar jag här.
- 156 00:12:48:11 00:12:54:24 Men vad får du för reaktioner, Ami,
när du går klädd i kimono–
- 157 00:12:55:03 00:12:58:01 –och människor på stan ser dig?
- 158 00:12:58:05 00:13:01:08 I Japan får jag bara positiva reaktioner.

159	00:13:01:12	00:13:07:17	Det är många som vill ta bilder på mig och är imponerade av att jag kan ta på mig själv!
160	00:13:07:21	00:13:11:12	Det är många som stannar och vill ta bilder på mig.
161	00:13:11:16	00:13:16:14	De vill göra blogginlägg om mig. Inte många, men det händer.
162	00:13:16:18	00:13:20:10	Men uppskattning, faktiskt.
163	00:13:20:14	00:13:24:23	En gång när jag var på väg till min lektion var jag inne i en kimonoaffär.
164	00:13:25:02	00:13:27:22	Då studerade jag ett manligt stycke–
165	00:13:28:01	00:13:34:08	–så jag hade knutit min kimono lite högre i nacken och hade en annan knut på obin.
166	00:13:34:12	00:13:39:10	Då gick nån fram

och började rycka i min kimono.

167	00:13:39:14	00:13:45:07	Jag förklarade på japanska
att jag studerade det här stycket–
168	00:13:45:11	00:13:51:00	–så att det ska vara så här,
och då bad hon om ursäkt.
169	00:13:51:04	00:13:56:05	Vad får du för reaktioner i Sverige
om du går klädd i en kimono?
170	00:13:56:09	00:14:03:10	För 20 år sen fick jag inte så mycket reaktioner,
mer än att:
171	00:14:03:14	00:14:08:14	"Wow, är det där ett japanskt plagg
som du har på dig?!"
172	00:14:08:18	00:14:14:13	Det är samma egentligen som i Japan, att man
är imponerad av att jag kan ta på den själv.

- 173 00:14:14:17 00:14:22:00 Men en del i dag frågar: "Har du rätt att bära det där när du inte är japan?"
- 174 00:14:22:04 00:14:28:18 Det tror jag har med dagens samtal om kulturer att göra.
- 175 00:14:28:22 00:14:31:10 Vill du utveckla hur du menar?
- 176 00:14:31:14 00:14:35:14 Om man ser en svensk som klär sig i kimono och inte har en kontext–
- 177 00:14:35:18 00:14:41:24 –så kan det se ut som att jag stjälar från annans kultur utan att ha nån aning om–
- 178 00:14:42:03 00:14:45:17 –vad det är för symboler jag tar på mig.
- 179 00:14:45:21 00:14:50:16 Men eftersom jag nu har lärt mig av en japansk mästare–
- 180 00:14:50:20 00:14:53:23 –så känner jag mig trygg att bära kimono.

- 181 00:14:54:02 00:14:58:20 Jag brukar göra mig tillgänglig för diskussion
om frågan kommer–
- 182 00:14:58:24 00:15:02:08 –så pratar vi helt enkelt om det.
- 183 00:15:02:12 00:15:06:23 Om jag frågar dig, Petra.
Varför tror du att människor reagerar–
- 184 00:15:07:02 00:15:11:01 –på att se en svensk person gå klädd i kimono?
- 185 00:15:11:05 00:15:15:03 Jag tror att Ami är inne
på ett väldigt intressant spår.
- 186 00:15:15:07 00:15:21:07 Du har ju extremt mycket mer erfarenhet
av det här än vad jag har – av att bära kimono.
- 187 00:15:21:11 00:15:24:11 Det är verkligen rätt person
i det här sammanhanget.

- 188 00:15:24:15 00:15:28:18 Det var intressant att höra dig berätta,
för jag tror att du är inne på ett viktigt spår.
- 189 00:15:28:22 00:15:34:03 Jag tror att i dagens samtal så är man nog
lite orolig för att det här ska handla–
- 190 00:15:34:07 00:15:38:12 –om kulturell appropriering,
som man kallar det för ofta.
- 191 00:15:38:16 00:15:45:12 Alltså att man helt enkelt stjälar eller tar nåt
från en annan kultur utan att veta nåt om det–
- 192 00:15:45:16 00:15:49:10 –och att göra det mer som en yttlig grej.
- 193 00:15:49:14 00:15:55:15 Om man inte är insatt i kimonokulturen
så är det ju svårt att avgöra det också, faktiskt–
- 194 00:15:55:19 00:16:02:04 –eftersom vanliga människor inte kanske alltid
har koll på hur man ska bära en kimono.

- 195 00:16:02:08 00:16:05:11 Men det här är ju ett jättestort ämne–
- 196 00:16:05:15 00:16:11:07 –och väldigt allvarliga saker kan ju inträffa
när man går över gränsen, så att säga–
- 197 00:16:11:11 00:16:14:16 –och bestjäl andra kulturer på deras uttryck.
- 198 00:16:14:20 00:16:19:08 Man kan ju också prata
om kulturell "appreciation".
- 199 00:16:19:12 00:16:25:21 Det är den skalan, som jag ser det, som mycket
av dagens mode och klädkultur handlar om.
- 200 00:16:26:00 00:16:31:09 Där får man vara lite försiktig i ena änden,
för det finns många som har gjort övertramp.
- 201 00:16:31:13 00:16:36:19 Men ändå skulle jag säga att det är mycket
sällan det händer när det gäller kimonokultur.

- 202 00:16:36:23 00:16:40:12 Det finns en kontroversiell händelse
för några år sen i USA.
- 203 00:16:40:16 00:16:44:20 Det var ett museum i Boston
som var med om det, och det blev ett ramaskri.
- 204 00:16:44:24 00:16:48:24 Men vad jag vet var det inga japaner
som reagerade, utan andra personer–
- 205 00:16:49:03 00:16:53:23 –som hade sina olika avsikter
bakom detta så att säga.
- 206 00:16:54:02 00:16:57:09 Det var en jätteviktig diskussion,
inte fråga om nåt annat.
- 207 00:16:57:13 00:17:02:22 Men jag skulle säga att jag aldrig har hört talas
om att några japaner har reagerat–
- 208 00:17:03:01 00:17:08:00 –på att västerlänningar bär kimono,
men det kanske finns.

- 209 00:17:08:04 00:17:14:08 Jo, Petra, vill du berätta vad det var som hände på museet i Boston?
- 210 00:17:14:12 00:17:17:17 Ja, jag ska försöka ge en kort redogörelse.
- 211 00:17:17:21 00:17:25:06 Man hade en utställning där en målning av den franska konstnären Claude Monet ställdes ut.
- 212 00:17:25:10 00:17:29:03 På bilden som Monet hade gjort så fanns en kvinna...
- 213 00:17:29:07 00:17:32:20 Jag tror att det var hans fru som var avbildad i kimono.
- 214 00:17:32:24 00:17:37:12 Då hade museet gjort ett event där man kunde fotografera sig i lånade kimonor–
- 215 00:17:37:16 00:17:40:18 –som museet, tror jag, ställde upp med.

- 216 00:17:40:22 00:17:45:06 Det blev en debatt, verkligen, runt det här.
- 217 00:17:45:10 00:17:49:11 Det var väldigt många personer
som hade en ganska aktivistisk agenda–
- 218 00:17:49:15 00:17:54:19 –kring kulturell appropriering och exotifiering.
De reagerade då.
- 219 00:17:54:23 00:17:58:13 Många hade troligtvis ursprung
i den asiatiska kontinenten–
- 220 00:17:58:17 00:18:02:18 –men jag tror inte att det var några amerikaner
med asiatiskt ursprung.
- 221 00:18:02:22 00:18:06:14 Jag tror inte att det var några japaner
som reagerade på detta.
- 222 00:18:06:18 00:18:14:07 Alltså amerikaner med japanska rötter...
Jag tror inte att några såna personer reagerade.

- 223 00:18:14:11 00:18:19:03 Museichefen fick gå in
och liksom diskutera och medla–
- 224 00:18:19:07 00:18:23:09 –och be om ursäkt
eller förklara varför man hade gjort det.
- 225 00:18:23:13 00:18:27:04 Det var ungefär vad jag har snappat upp
från den händelsen.
- 226 00:18:27:08 00:18:30:19 Jag följde också den debatten.
- 227 00:18:30:23 00:18:36:02 Det var ett japanskt företag som sponsrade
utställningen med, det var en sån här stor...
- 228 00:18:36:06 00:18:41:11 ...stor brudkimono. När jag läste
om den så tänkte jag: "Åh, vilken bra idé!"
- 229 00:18:41:15 00:18:47:00 För att jag som bär kimono kan ibland tänka,
när jag ser kimonor på väggar i museer–

- 230 00:18:47:04 00:18:49:21 –att de blir onödigt exotifierade–
- 231 00:18:50:00 00:18:54:07 –och det skapas en distans mellan mig
som betraktare på museet.
- 232 00:18:54:11 00:19:00:17 Jag tänkte: "Vad bra att museet försöker
överbrygga det och man får ta på sig kimono."
- 233 00:19:00:21 00:19:06:01 Men jag tänker att de starka känslor
som väcktes på plats–
- 234 00:19:06:05 00:19:09:14 –och som du säger, det var ju nordamerikaner–
- 235 00:19:09:18 00:19:14:03 –som reagerade på en ganska
taskig immigrationspolitik i USA.
- 236 00:19:14:07 00:19:16:14 Det var ju det som väcktes–
- 237 00:19:16:18 00:19:22:14 –att man ser rätt när man upplever
att man förminsakar asiatisk kultur.

238	00:19:22:18	00:19:28:23	Men jag hörde många japaner i sin tur då–
239	00:19:29:02	00:19:35:11	–som blev arga och uttryckte: "Sluta säga vad jag ska känna i den här frågan."
240	00:19:35:15	00:19:39:11	"Jag vill att andra ska få lov att bära kimono."
241	00:19:39:15	00:19:43:19	"Det gör mig glad att detta sprids."
242	00:19:43:23	00:19:49:09	Jag har också japanska vänner som har flyttat till USA. En väninna som försöker skapa–
243	00:19:49:13	00:19:55:09	–ett kimonoföretag. Hon blev jätteledsen och tänkte att nu vill ingen bära kimono i USA.
244	00:19:55:13	00:20:00:19	Så jag tänker att det är en jätteviktig diskussion, starka känslor–

- 245 00:20:00:23 00:20:04:09 –men man behöver putta in
alla de här mellanberättelserna–
- 246 00:20:04:13 00:20:08:23 –som också är betydelsefulla i frågan.
- 247 00:20:09:02 00:20:12:16 Jag håller verkligen med dig,
för det här ger ett mikrokosmos–
- 248 00:20:12:20 00:20:16:11 –av alla möjliga frågeställningar
som man behöver hantera.
- 249 00:20:16:15 00:20:19:21 Jag kan inte bedöma
om museet var oförsiktigt där–
- 250 00:20:20:00 00:20:26:00 –för jag behöver se helheten bättre och
bakgrunden och så, för att kunna bedöma det.
- 251 00:20:26:04 00:20:29:06 Men det är väldigt viktigt att alla aspekter
kommer fram i en sån här fråga–

- 252 00:20:29:10 00:20:34:21 –för annars kan det bli en risk för förenkling
på nåt sätt.
- 253 00:20:35:00 00:20:40:04 Det är ju sällan bra. Det är bra
att ha många röster, många nyanser.
- 254 00:20:40:08 00:20:47:23 Ja, och eftersom det var Monet
så handlade utställningen också om japonism.
- 255 00:20:48:02 00:20:53:02 Jag tror att såsom man i Sverige
vill bära kimono–
- 256 00:20:53:06 00:20:56:06 –det kommer kanske också
från bilder från 20-talet–
- 257 00:20:56:10 00:21:00:04 –när konstnärer står och målar
i äkta japanska kimonor.
- 258 00:21:00:08 00:21:04:13 Men de hade ingen obi.
Den bars bara över axlarna.

259	00:21:04:17	00:21:09:03	Det skapar ju ett slags 20-talsmode som man kanske då tar upp.
260	00:21:09:07	00:21:15:10	"Åh, nu är jag en parisisk konstnär, fast egentligen bär jag en japansk kimono."
261	00:21:15:14	00:21:21:04	–Så det går i cirklar där! –Det är många varv där, ja. Precis.
262	00:21:21:08	00:21:25:12	Vill du förklara, Ami, vad du menar med japonism?
263	00:21:25:16	00:21:27:20	Ja.
264	00:21:27:24	00:21:34:12	I Paris i början av 1900-talet, slutet av 1800-talet–
265	00:21:34:16	00:21:42:18	–så skapades stora världsutställningar där konstnärer från Asien och hela världen–

- 266 00:21:42:22 00:21:46:14 –ställde ut och visade sin konst i Paris.
- 267 00:21:46:18 00:21:54:14 Det blev...särskilt den japanska kulturen
blev så otroligt uppskattad i Paris–
- 268 00:21:54:18 00:22:00:18 –så att man nästan säger att staden Paris
bildades tack vare japonismen.
- 269 00:22:00:22 00:22:05:16 Det blev en sån otrolig vurm
för det här konstnärliga uttrycket–
- 270 00:22:05:20 00:22:09:01 –och man öppnade museer.
- 271 00:22:09:05 00:22:14:04 Franska konstnärer ville lära sig
att måla på ett japanskt sätt–
- 272 00:22:14:08 00:22:18:19 –och man skulle bära japanska kläder.
Det var ett långt svar.

- 273 00:22:18:23 00:22:24:00 Japonism – alltså en fransk vurm
för japansk kultur.
- 274 00:22:24:04 00:22:27:13 –Är det rätt, Petra?
–Ja, absolut.
- 275 00:22:27:17 00:22:32:05 Men det är inte bara exklusivt franskt,
även om Paris var centrum–
- 276 00:22:32:09 00:22:36:14 –så fanns det ju även i London
och till och med i Stockholm, i Sverige.
- 277 00:22:36:18 00:22:42:23 Kanske i Göteborg också, och i USA. Det fanns
stort intresse i hela världen vid den här tiden–
- 278 00:22:43:02 00:22:47:08 –eftersom Japan öppnades för omvärlden då
på 1850, 1860-talet–
- 279 00:22:47:12 00:22:53:21 –och redan tidigt var med på världsutställningar
och att många konstnärer blev inspirerade.

280	00:22:54:00	00:22:58:22	Men inte bara franska. Vi har ju Carl Larsson, som var vår stora konstnär–
281	00:22:59:01	00:23:02:08	–som var mycket inspirerad, och hans fru Karin inte minst.
282	00:23:02:12	00:23:09:06	Det kan man se i Sundborn, på plats, både konsthantverk och bilder, förstås, av Carl.
283	00:23:09:10	00:23:14:10	Så det var större än franskt, men naturligtvis var Frankrike i centrum–
284	00:23:14:14	00:23:20:15	–för många konstnärer åkte ju dit. Japonismen var en enormt stor rörelse.
285	00:23:20:19	00:23:24:13	Det var allt ifrån att helt vanliga människor–
286	00:23:24:17	00:23:30:00	–vilket tjänstefolk som helst, kunde köpa nåt ganska billigt, så kallat kuriosa–

- 287 00:23:30:04 00:23:32:15 –i butikerna i Paris och London, och så vidare.
- 288 00:23:32:19 00:23:38:05 Men också de rika, förstås, som satsade på mycket kostsamma objekt från Japan.
- 289 00:23:38:09 00:23:44:22 Detta hängde också ihop med att Japan ju hade mycket stort utflöde av föremål, helt enkelt.
- 290 00:23:45:01 00:23:48:01 Samurajerna sålde delar av sina svärd...
- 291 00:23:48:05 00:23:52:02 Träsnitten, som ju nästan var färska när de kom till väst.
- 292 00:23:52:06 00:23:57:24 Många konstnärer inom träsnittskonsten var ju aktiva på 1850-talet–
- 293 00:23:58:03 00:24:00:19 –så det var ganska färskt.
Det var liksom det nya.

294	00:24:00:23	00:24:04:15	Det var modernismen, på ett sätt, som sattes i gång där – i och med impressionismen.
295	00:24:04:19	00:24:11:00	Ljusa färger, helt andra bildsnitt, andra sätt att hantera bilden, helt enkelt.
296	00:24:11:04	00:24:15:15	Det var ett brott med 1800-talets mörkare realistiska konst.
297	00:24:15:19	00:24:18:20	Väldigt förenklat kan man säga så.
298	00:24:18:24	00:24:23:07	Det finns en livlig bild av Picasso–
299	00:24:23:11	00:24:30:24	–där han har, impressionistiskt, målat av geishan Sadayakko, som dansade i Paris.
300	00:24:31:03	00:24:36:23	Jag har reagerat på den målningen för att Sadayakko slänger upp sina armar i luften–
301	00:24:37:02	00:24:43:14	–och man ser hennes armbågar, så han har

fångat nåt som inte ens finns i japansk dans.

- 302 00:24:43:18 00:24:46:04 Du visar inte dina armbågar när du dansar–
- 303 00:24:46:08 00:24:52:03 –utan det var hans fantasi om vad det var
Sadayakko dansade där i Paris.
- 304 00:24:52:07 00:24:56:22 Så japonism är väl mycket fantasi också,
om Japan.
- 305 00:24:57:01 00:25:00:21 –En längtan.
–Verkligen bra att du fick med det, Ami.
- 306 00:25:01:00 00:25:04:05 För det är väldigt mycket föreställningar
om den andre.
- 307 00:25:04:09 00:25:08:02 Även om japansk kultur kanske i många stycken
har varit relativt förskonad–
- 308 00:25:08:06 00:25:13:09 –från de mest negativa stereotyperna

jämfört med vissa andra kulturer–

- 309 00:25:13:13 00:25:17:12 –så finns det ju extremt mycket sånt också,
inte minst kring den japanska kvinnan–
- 310 00:25:17:16 00:25:21:12 –och hennes förmenta tillgänglighet,
hennes erotik, och så vidare–
- 311 00:25:21:16 00:25:26:13 –som var en väldigt nedlåtande syn på henne,
som ett objekt–
- 312 00:25:26:17 00:25:30:22 –just under den tiden som vi pratar om,
ungefär hundra år bakåt.
- 313 00:25:31:01 00:25:34:10 Så det kan också finnas med som en ingrediens
i den här upprördheten kring kimono–
- 314 00:25:34:14 00:25:37:21 –och exotifieringen kring den.
Man vill inte gärna att en kvinna i kimono–

- 315 00:25:38:00 00:25:44:15 –bara ska var ett sexobjekt, eftersom det finns
såna drag från den västerländska sidan.
- 316 00:25:44:19 00:25:47:14 Precis.
- 317 00:25:47:18 00:25:54:02 Jag tänkte på nåt som hände för ett år sen.
Kim Kardashian skulle starta ett företag–
- 318 00:25:54:06 00:25:59:24 –med naturfärgade underkläder
som ska få din kropp att se smalare ut.
- 319 00:26:00:03 00:26:04:05 Hon tänkte döpa företaget till Kimono.
- 320 00:26:04:09 00:26:11:03 Då blev det faktiskt ramaskri, då var det
japanska ministrar och kulturpersoner–
- 321 00:26:11:07 00:26:18:08 –som uttalade sig: "Det här får du inte göra!"
Då backade hon, faktiskt.
- 322 00:26:18:12 00:26:24:22 Ami, du som är dansare. Vad är kopplingen

mellan kimono och dans?

323	00:26:26:24	00:26:33:18	Kimono, som vi börjar gräva i här nu,
i de olika lagren, har ju olika betydelser.
324	00:26:33:22	00:26:39:13	Men om jag ska ta en japansk danslektion,
då måste jag bära kimono–
325	00:26:39:17	00:26:46:05	–eller jag kan ha en av bomull, de kallas
för yukata, om man ska vara noggrann.
326	00:26:46:09	00:26:50:07	Om man har dansat i några år
förväntas man bära kimono.
327	00:26:50:11	00:26:57:04	I dansen ingår det liksom att du ska...
Du drar i dina ärmor.
328	00:26:57:08	00:27:03:18	Har du en ung flickas kimono så svänger
du dem, du slänger runt dem runt axeln.

329	00:27:03:22	00:27:10:03	Du har en solfjäder som du kanske
behöver stoppa in i obin – eller ta fram.
330	00:27:10:07	00:27:18:01	Du behöver kimonon som scenografi
för dansen, helt enkelt.
331	00:27:18:05	00:27:22:23	Är det nån särskild tradition av dans
som du är skolad i?
332	00:27:23:02	00:27:28:06	Dansen kallas för Nihon Buyō.
Det betyder japansk dans.
333	00:27:28:10	00:27:33:16	Innan den västerländska dansen kom till japan
så hette den bara Buyō, det vill säga dans.
334	00:27:33:20	00:27:41:22	Den har en lång tradition ifrån kabukiteater,
folkdans, Nō-teater...
335	00:27:42:01	00:27:48:01	Före Nō-teatern fanns det,
under Heianperioden fanns det danser...

336	00:27:48:05	00:27:51:00	Spåret av alla de här historiska danserna–
337	00:27:51:04	00:27:57:05	–finns i dagens japanska dans – Nihon Buyō.
338	00:27:57:09	00:28:00:07	Hur mycket förändras den dansen?
339	00:28:00:11	00:28:03:21	Nihon Buyō är precis som den klassiska baletten.
340	00:28:04:00	00:28:10:12	Det finns liksom repertoarer, danser med namn som du förväntas kunna.
341	00:28:10:16	00:28:17:00	Det ingår i din utbildning att du ska kunna, helt enkelt, danser med namn–
342	00:28:17:04	00:28:22:07	–som oftast handlar om japanska stormaktstiden–
343	00:28:22:11	00:28:30:17	–det vill säga Kamakuratiden, och så.

Alltså, storslagna krig.

- 344 00:28:32:08 00:28:38:06 Men min lärare och de som bär
den japanska danstraditionen–
- 345 00:28:38:10 00:28:41:15 –skapar så klart nya verk också.
- 346 00:28:41:19 00:28:48:05 Så om vi ska prata japonism,
min lärare, Nishikawa Senrei, älskade Paris–
- 347 00:28:48:09 00:28:51:14 –och hon gjorde ett verk om Camille Claudel.
- 348 00:28:51:18 00:28:56:14 Då dansade hon i kimono,
men hon hade då en cellist–
- 349 00:28:56:18 00:29:01:12 –och dansade då
på det japanska kulturhuset i Paris.
- 350 00:29:01:16 00:29:07:07 Så hon var väldigt intresserad av japonismen.
Hon såg det som att vi längtar efter varandra.

351	00:29:07:11	00:29:13:03	Att hon längtar efter Paris och parisarna längtar efter Kyoto.
352	00:29:13:07	00:29:19:04	Petra, många artister har ju använt kimonor på scen.
353	00:29:19:08	00:29:25:16	Freddie Mercury i Queen uppträdde i kimonor och David Bowie har uppträtt i kimonor.
354	00:29:25:20	00:29:30:12	Vad är det som gör att kimonor är så spännande som scenkläder?
355	00:29:30:16	00:29:35:12	Ja, egentligen så borde man ju fråga dessa, men det är inte så lätt.
356	00:29:35:16	00:29:40:01	Jag tror att det har att göra med att det är en väldigt grafisk form på plagget–
357	00:29:40:05	00:29:43:07	–och man kan liksom fylla det

med lite vad som helst, om man får säga så.

358	00:29:43:11	00:29:47:21	Det blir en väldigt speciell kontur,
eller silhuett, på scen.
359	00:29:48:00	00:29:53:12	Jag tror att det finns en slags exotism
på ett sätt då, tro jag.
360	00:29:53:16	00:29:58:22	Att man lockas av det, det är nåt annat,
nåt som är lite på gränsen också på nåt sätt.
361	00:29:59:01	00:30:03:03	Det finns ju mycket, som vi var inne på lite,
laddningar i kimonon som plagg–
362	00:30:03:07	00:30:10:01	–både från japansk sida... Många av dem
förstår kanske inte vi västerlänningar–
363	00:30:10:05	00:30:13:03	–och så finns det också i våra föreställningar.
364	00:30:13:07	00:30:18:23	Det var så vackert uttryckt av din lärare, Ami,

att det är en längtan efter varandra.

365	00:30:19:02	00:30:21:21	Det är så otroligt poetiskt uttryckt!
366	00:30:22:00	00:30:28:04	Jag tror att det är lite en touch av det
som man vill ha om man är en stor scenartist.
367	00:30:28:08	00:30:30:22	En smak av nånting annat.
368	00:30:31:01	00:30:36:21	Nåt "otherworldly" lite grann, då är kimonon
ett lämpligt plagg – som är en ikon, helt enkelt.
369	00:30:37:00	00:30:42:18	Den blir ännu mer ikonisk när såna figurer
som Mercury och Bowie bär den, förstås.
370	00:30:42:22	00:30:47:13	Det blir liksom som lager på lager
av betydelser–
371	00:30:47:17	00:30:53:21	–som vi bär med oss på nåt sätt,
kollektivt i nån form av medvetande, tror jag.

- 372 00:30:54:00 00:30:57:12 Jag tänker mycket på "avkläddhet"
och "påkläddhet".
- 373 00:30:57:16 00:31:01:07 Jag då som också kommer
från en västerländsk danstradition–
- 374 00:31:01:11 00:31:07:16 –som balett och modern dance, där det
är väldigt mycket så här hudnära triksåer–
- 375 00:31:07:20 00:31:10:16 –och att det är kroppen
som ska föra fram dansen.
- 376 00:31:10:20 00:31:14:18 För mig var det en frihet att möta en dansform–
- 377 00:31:14:22 00:31:18:24 –där det inte är min kropps kontur
som gör dansen–
- 378 00:31:19:03 00:31:22:14 –utan det är kimonon som är hela formen.

- 379 00:31:22:18 00:31:27:00 Och sen så klart om jag böjer mina ben
så böjer jag hela kimonon...
- 380 00:31:27:04 00:31:31:24 Det kan vara så att jag gör
en ganska utmattande rörelse.
- 381 00:31:32:03 00:31:40:08 De ser inte så svåra ut för att kimonon
på nåt sätt bromsar upp uttrycket–
- 382 00:31:40:12 00:31:44:23 –men för mig har det varit en frihet.
- 383 00:31:45:02 00:31:50:21 Så där tänker jag också att man skulle
kunna prata om påkläddhet och avkläddhet.
- 384 00:31:51:00 00:31:55:01 Jag gjorde en föreställning som heter
"Faller damm, faller regn"–
- 385 00:31:55:05 00:32:01:14 –om vi ska prata om kimonons
förfäder och anmödrar.

386	00:32:01:18	00:32:06:06	Jag bar en kostym som man bar under Heianperioden.
387	00:32:06:10	00:32:09:15	Du får gärna fylla i sen hur de såg ut.
388	00:32:09:19	00:32:14:06	Jag dansade med jättestora långa byxor som kallas för nagabakama–
389	00:32:14:10	00:32:18:15	–som då Heiantidens hovdamer bar.
390	00:32:18:19	00:32:24:06	Och mina västerländska danskollegor sa ju liksom...
391	00:32:24:10	00:32:28:24	Mina västerländska danskollegor sa–
392	00:32:29:03	00:32:33:11	–att kläderna visar ett förtryck.
393	00:32:33:15	00:32:38:14	De visade att kvinnor var passiva.

- 394 00:32:38:18 00:32:42:17 Men då, för mig, så tyckte jag igen
att det var härligt att arbeta med en kostym–
- 395 00:32:42:21 00:32:50:21 –som begränsade mina rörelser
så jag behövde röra mig långsammare.
- 396 00:32:51:00 00:32:55:15 Och sen, vem bestämmer
att stillhet är ett förtryck?
- 397 00:32:55:19 00:33:00:22 På Heiantiden så var ju det snarare
ett tecken på att "jag behöver inte jobba".
- 398 00:33:01:01 00:33:04:14 "Jag kan ha de här långa byxorna, jag behöver
aldrig gå ut i skogen och plocka bär"–
- 399 00:33:04:18 00:33:11:03 –"utan jag kan vara här på hovet och dricka te."
Nu förenklar jag väldigt här!
- 400 00:33:11:07 00:33:16:01 –Vad säger du, Petra?
–Jag tycker att det är fantastiskt, det du säger...

401	00:33:16:05	00:33:18:23	...på så många plan.
402	00:33:19:02	00:33:23:18	Frågan är, vem avgör vad som är förtyck
och när det är det?
403	00:33:23:22	00:33:28:19	Det finns ju, som du säger...
Heianperioden är 794–1185.
404	00:33:28:23	00:33:32:11	Det är en klassisk period
där kvinnor hade hög status–
405	00:33:32:15	00:33:37:04	–och var aktiva i kulturlivet på många sätt,
inte minst litterärt.
406	00:33:37:08	00:33:42:03	Men de uttryckte sig också genom kläder
och rökelsekonst och så.
407	00:33:42:07	00:33:45:01	Jag tänker att...

- 408 00:33:45:05 00:33:50:21 Det finns berättelser om hur kvinnor,
på grund av sin klädsel–
- 409 00:33:51:00 00:33:56:14 –sina många lager och stora volymer av tyg,
brann inne, till exempel i palats.
- 410 00:33:56:18 00:34:02:15 Men det finns ju också... Personligen tror jag
att det alltid finns två sidor av samma mynt.
- 411 00:34:02:19 00:34:10:13 Precis som du säger kan kläder som kimonon
te sig, i mångas ögon, som begränsande.
- 412 00:34:10:17 00:34:16:10 Men jag ser det också som att den
kan vara gränsöverskridande, särskilt för...
- 413 00:34:16:14 00:34:21:02 Du verkar ha upplevt såna saker,
för du har levt och verkat i kimonon.
- 414 00:34:21:06 00:34:27:00 Men jag tänkte på scenkonstnärerna, som Björn
nämnde, Freddie Mercury och David Bowie...

- 415 00:34:27:04 00:34:32:05 Jag tror det är lite av det gränsöverskridande,
om det sen kommer utav att det är exotiskt–
- 416 00:34:32:09 00:34:34:19 –eller har konnotationer till erotik...
- 417 00:34:34:23 00:34:38:08 Vi ser ju också att det är människor
som, ibland i alla fall, har kopplingar–
- 418 00:34:38:12 00:34:45:03 –till en kanske ambivalent
eller queerkaraktär då.
- 419 00:34:45:07 00:34:48:01 Ibland inte så ambivalent ens,
utan ganska uppenbar!
- 420 00:34:48:05 00:34:51:19 Men att det finns nåt annat
som är lockande här.
- 421 00:34:51:23 00:34:57:06 Det kopplar jag ju också
till den tidiga kabukiteatern.

- 422 00:34:57:10 00:35:02:01 Det finns ju kvar vissa drag där av detta–
- 423 00:35:02:05 00:35:06:05 –med män som spelar alla kvinnoroller,
till exempel.
- 424 00:35:06:09 00:35:11:08 Precis. Vad bra att du sa det, Petra!
Du nämnde ordet queer.
- 425 00:35:11:12 00:35:14:23 Det är ju också nåt som är speciellt
med den japanska dansen–
- 426 00:35:15:02 00:35:20:02 –och finns ju också i asiatiska teaterformer,
att de är könsöverskridande.
- 427 00:35:20:06 00:35:25:05 Om jag och min lärare går igenom
vilka danser jag ska lära mig–
- 428 00:35:25:09 00:35:32:16 –så ingår det manliga och kvinnliga danser.
Det är kön och klass det handlar om.

- 429 00:35:32:20 00:35:37:15 Om jag är en kvinna av hög status–
- 430 00:35:37:19 00:35:42:07 –då dansar jag på lite rakare ben,
så man gör det också kroppsligt.
- 431 00:35:42:11 00:35:46:19 Men det påverkar också
hur du knyter kimonon–
- 432 00:35:46:23 00:35:53:10 –som jag tänker att androgyna konstnärer
som Freddie Mercury och Bowie fångade upp.
- 433 00:35:53:14 00:35:57:24 Det var en tradition.
Om man tittar på kabuki–
- 434 00:35:58:03 00:36:04:04 –där manliga skådespelare gör det
till den högsta konstformen–
- 435 00:36:04:08 00:36:07:08 –att dansa kvinnan.

- 436 00:36:07:12 00:36:12:12 Det är klart att det är en dragshow,
men det är ingen parodi eller humor–
- 437 00:36:12:16 00:36:17:12 –utan det är bara självklart. Det finns där,
och det är klart att i dag, med våra ögon–
- 438 00:36:17:16 00:36:21:16 –så känner man den "queera" energin,
som är väldigt inspirerande–
- 439 00:36:21:20 00:36:26:13 –och också en färgexplosion,
"over the top" verkligen!
- 440 00:36:26:17 00:36:29:23 Mycket smink och mycket färg!
- 441 00:36:30:02 00:36:36:01 Det finns ju också den andra, man kanske inte
kan säga motsatsen, men takarazuka-teatern–
- 442 00:36:36:05 00:36:40:04 –där kvinnor gör alla roller, även män.

- 443 00:36:40:08 00:36:45:12 Det kanske vi får ta i en annan podd.
Jag är inte insatt i det så mycket.
- 444 00:36:45:16 00:36:49:19 Men det jag tänker på
är ordet performativitet.
- 445 00:36:49:23 00:36:54:05 Allting som... Jag tänker att även livet
kan ju te sig som en scen–
- 446 00:36:54:09 00:36:59:11 –om man får flumma till det. Det beror på vad vi
har för syn på livet och hur vi klär oss, kanske.
- 447 00:36:59:15 00:37:03:10 Men att man har ett val där
att välja nån form av roll.
- 448 00:37:03:14 00:37:08:06 Sen har vi ofta extremt begränsade roller,
vi har våra titlar, yrken–
- 449 00:37:08:10 00:37:11:16 –och man kanske måste ha uniform eller så...

- 450 00:37:11:20 00:37:15:00 Men att det finns en aspekt i tillvaron
av performativitet–
- 451 00:37:15:04 00:37:19:10 –och det har ju verkligen
stora scenkonstnärer utnyttjat–
- 452 00:37:19:14 00:37:24:20 –för det är ofta där man har utrymme för det,
att spela en roll.
- 453 00:37:24:24 00:37:29:23 Och den där lekfullheten i det,
ambivalensen och lekfullheten.
- 454 00:37:30:02 00:37:31:11 Precis.
- 455 00:37:31:15 00:37:36:20 Petra, du som är specialist
på japansk konstvetenskap och textil–
- 456 00:37:36:24 00:37:43:13 –kan inte du berätta om kimonons historia?
Alltså, var kommer kimonon ifrån?

- 457 00:37:43:17 00:37:47:24 Hur många timmar har jag på mig?
Nej, jag skojade.
- 458 00:37:48:03 00:37:51:11 Det kan man ju se på lite olika sätt,
men jag skulle säga att den började–
- 459 00:37:51:15 00:37:55:20 –på den asiatiska kontinenten
i det som vi skulle kalla för Kina.
- 460 00:37:55:24 00:38:00:20 Där finns mycket fynd...
Det finns materiella textilynd också–
- 461 00:38:00:24 00:38:03:13 –men jag tänker främst på gravfiguriner
i keramik–
- 462 00:38:03:17 00:38:08:01 –där man ser hur människor är avbildade
i kimonoliknande kläder.
- 463 00:38:08:05 00:38:13:07 Omlottlagda, draperade plagg,
på det sätt som kimonon är.

- 464 00:38:13:11 00:38:17:12 Det sker redan ett par 100 år före Kristus
och framåt.
- 465 00:38:17:16 00:38:21:03 Det är inte en enda typ av klädsel
utan det finns varianter–
- 466 00:38:21:07 00:38:24:21 –och det kommer ju sen till Japan.
- 467 00:38:25:00 00:38:31:08 Den är ju föränderlig... Man brukar säga
att plaggets skärning är väldigt statistiskt–
- 468 00:38:31:12 00:38:36:11 –men jag håller inte med om det.
Inte ens den är statisk, skulle jag säga.
- 469 00:38:36:15 00:38:42:11 Det finns skillnader i vidd, till exempel,
i kimonons skärning under århundradena.
- 470 00:38:42:15 00:38:45:13 Men det här var ju först i början...

- 471 00:38:45:17 00:38:52:24 Det fanns två spår här i kimonons historia när den lever i Japan och blir kimono.
- 472 00:38:53:03 00:39:00:03 Det är ju dels att det var ett underplagg bland överklassen–
- 473 00:39:00:07 00:39:05:15 –i det hov som vi var inne på lite, men kanske inte nämnt vid namn.
- 474 00:39:05:19 00:39:11:24 Kejsarhovet under den klassiska perioden, Heianperioden, 700-talet till 1100-talet.
- 475 00:39:12:03 00:39:18:23 Och det var ett enkelt underplagg under de stora volymerna, många lager av kläder–
- 476 00:39:19:02 00:39:24:13 –som egentligen inte var identisk med kimono som den blev sen.
- 477 00:39:24:17 00:39:30:22 Det var också ett plagg för vanliga människor, som var kroppsarbetande människor–

- 478 00:39:31:01 00:39:35:09 –vilket var majoriteten förstås.
De hade ett liknande plagg också–
- 479 00:39:35:13 00:39:40:15 –ibland med byxor, eller kortare eller längre
kimono, som de kunde jobba i.
- 480 00:39:40:19 00:39:45:24 Men själva plagget kimono, för alla,
som blev ett manifest för alla...
- 481 00:39:46:03 00:39:50:09 Det är lite olika hur forskarna bedömer det,
men 1500–1600-tal, ungefär–
- 482 00:39:50:13 00:39:54:10 –då är vi framme i Edoperiodens början.
- 483 00:39:54:14 00:39:58:04 Då kan man se att i stort sett alla går i kimono.
- 484 00:39:58:08 00:40:04:12 –I Japan?
–I Japan, precis! Då är vi i Japan.

- 485 00:40:04:16 00:40:09:06 Så det har varit en resa där,
kan man säga, i 1 500 år, minst.
- 486 00:40:09:10 00:40:16:10 Kommer vi nå en punkt, Ami,
där alla i hela världen går i kimono?
- 487 00:40:16:14 00:40:20:21 –Varför inte? Det vore väl underbart, Petra?
–Ja!
- 488 00:40:21:00 00:40:27:03 Varför inte? Det kan man undra.
Men som ett alternativ till annat.
- 489 00:40:27:07 00:40:33:12 Jag skulle säga att det är inte alls
ett krångligt plagg. Bär kimono!
- 490 00:40:33:16 00:40:35:20 Nu finns det också "tutorials" på Youtube–
- 491 00:40:35:24 00:40:41:11 –om man inte har möjlighet att ta sig till Kyoto
så finns det många fina videor–

492	00:40:41:15	00:40:45:18	–som visar hur man tar på sig kimono.
493	00:40:45:22	00:40:51:19	Många människor går ju klädda i nån slags uniform redan.
494	00:40:51:23	00:40:55:09	Det brukar kunna vara en t-shirt eller jeans.
495	00:40:55:13	00:40:59:18	Man kan kanske byta uniform och testa nåt annat och se hur det känns i kroppen.
496	00:40:59:22	00:41:05:10	Du har varit inne så mycket på spännande aspekter som har att göra med sensibilitet–
497	00:41:05:14	00:41:12:03	–gällande hur man kopplar till kläderna. Du som verkar i kimono.
498	00:41:12:07	00:41:16:22	Det skulle vara en helt annan sak om du var tvungen att göra allt i jeans.
499	00:41:17:01	00:41:19:23	Det går ju inte att jämföra.

Omöjligt att föreställa sig, antar jag.

- 500 00:41:20:02 00:41:22:15 Men just det här
att vad betyder kläderna för oss?
- 501 00:41:22:19 00:41:26:15 Ibland kanske det är bra med begränsningar,
ibland är det inte det.
- 502 00:41:26:19 00:41:32:05 Det är jättemånga såna saker
som jag tänker på kring kläder.
- 503 00:41:32:09 00:41:36:15 –Precis.
–Ami, vad är suriashi?
- 504 00:41:36:19 00:41:44:13 Suriashi? Det är en... Man skulle kunna
kalla det en japansk gångteknik–
- 505 00:41:44:17 00:41:51:03 –som är ett slags grundsteg
i traditionell japansk dans och teater.

- 506 00:41:51:07 00:41:56:09 Men du hittar det också
om du praktiserar teceremoni–
- 507 00:41:56:13 00:42:00:07 –och om du tränar kampkonst.
- 508 00:42:00:11 00:42:03:16 Suriashi ser lite olika ut–
- 509 00:42:03:20 00:42:11:05 –utifrån vilket kön som ska gestaltas–
- 510 00:42:11:09 00:42:19:10 –om du är på väg att slå ihjäl nån
eller om du vill skapa frid kring dig själv–
- 511 00:42:19:14 00:42:22:06 –och i rummet.
- 512 00:42:22:10 00:42:26:08 Är det nåt som används i dag?
- 513 00:42:26:12 00:42:32:21 Det är inte så att människor går i suriashi
på en tågstation.

514	00:42:33:00	00:42:37:05	Jag gör det – i mitt konstnärliga projekt!
515	00:42:37:09	00:42:42:21	Men alltså om du tränar de här konsterna–
516	00:42:43:00	00:42:47:10	–så ingår ju det att du lär dig vad suriashi är för nåt.
517	00:42:47:14	00:42:52:02	Jag bodde på ett slags buddistiskt värdshus.
518	00:42:52:06	00:42:58:04	Där är alla rum precis som på ett traditionellt japanskt hotell–
519	00:42:58:08	00:43:04:18	–med pappersdörrar, och så är det korridorer av trä utanför.
520	00:43:04:22	00:43:10:24	Där upptäckte jag att alla automatiskt började springa i suriashi.
521	00:43:11:03	00:43:17:11	Alltså att man inte lyfte sina fötter, för att inte störa–

- 522 00:43:17:15 00:43:22:07 –de som man delade bostad med.
- 523 00:43:22:11 00:43:29:11 Då tänkte jag att här finns ju också suriashi.
Det är inte nån som tränar nåt–
- 524 00:43:29:15 00:43:35:15 –utan det är ett slags vardagsbeteende
av respekt för andra människor.
- 525 00:43:35:19 00:43:38:21 Du tystar dina steg, helt enkelt.
- 526 00:43:39:00 00:43:44:16 Petra, hur har kroppsideal påverkats
av kimono?
- 527 00:43:44:20 00:43:50:22 Kimonon är ju, som jag sa, ansedd
som ganska statisk i sin tillskärning.
- 528 00:43:51:01 00:43:56:10 Den har en begränsad... Den har ramar,
så är det med det mesta i tillvaron.

- 529 00:43:56:14 00:44:00:00 Det är ett antal meter tyg
och så bredd på tyget och så vidare.
- 530 00:44:00:04 00:44:06:03 Men trots det så är det då lite olika
hur den har suttit på kroppen–
- 531 00:44:06:07 00:44:11:16 –och i vidd, liksom. Om man tänker sig
nån form av grundkropp där.
- 532 00:44:11:20 00:44:17:05 Jag skulle säga att idealet i modern tid,
eller i hyfsat modern tid–
- 533 00:44:17:09 00:44:23:05 –är ju inte att visa kroppen särskilt mycket,
visuellt liksom.
- 534 00:44:23:09 00:44:29:18 Den är relativt jämn, som en cylinder.
Du får gärna kritisera vad jag säger, Ami.
- 535 00:44:29:22 00:44:34:06 Jag tycker det låter bra, Petra.
Lite som en tunna.

536	00:44:34:10	00:44:36:16	Ja, men precis!
537	00:44:36:20	00:44:42:22	Är man liksom väldigt kurvig, som man säger ibland, så får man rätta till detta–
538	00:44:43:01	00:44:48:00	–genom att lägga saker runt midjan så att man får mindre smal midja–
539	00:44:48:04	00:44:52:10	–och även platta till bysten lite, kanske man kan göra.
540	00:44:52:14	00:44:56:13	Man kan även justera axlarna, tror jag.
541	00:44:56:17	00:45:01:19	Nu är jag absolut inte kunnig på hur man bär kimono–
542	00:45:01:23	00:45:04:11	–men jag har uppsnappat detta.

- 543 00:45:04:15 00:45:10:08 Det är snarare så att man får anpassa sig till att idealet är inte att visa kroppen...
- 544 00:45:10:12 00:45:18:19 Man visar kroppen på många sätt, men inte på det här... Det är inget skräddarsytt plagg–
- 545 00:45:18:23 00:45:24:01 –utan det är en cylinder som är idealet.
Nu pratar vi om kvinnor.
- 546 00:45:24:05 00:45:29:19 Om vi får utesluta resten av mänskligheten för ett ögonblick, så är det så.
- 547 00:45:29:23 00:45:32:15 Vad skulle du säga, Ami?
- 548 00:45:32:19 00:45:36:23 Jag har tyckt att det har varit så otroligt skönt att hitta en dansform–
- 549 00:45:37:02 00:45:43:06 –där det inte handlar om att det är kroppens konturer som ska bära fram en berättelse–

- 550 00:45:43:10 00:45:50:13 –och de här otroligt fula helkroppstrikåerna
som finns i modern dance och balett–
- 551 00:45:50:17 00:45:54:07 –utan att det är tyg som får röra sig.
- 552 00:45:54:11 00:45:58:03 Men du var inne på kroppsdelar...
- 553 00:45:58:07 00:46:05:19 Just det! Den här obin som håller ihop
hela kimonon, alltså det här magbältet–
- 554 00:46:05:23 00:46:10:00 –under det så har du... Jag tror att jag har
kanske åtta olika snören–
- 555 00:46:10:04 00:46:14:07 –som håller ihop min underkimono,
som heter nagajuban–
- 556 00:46:14:11 00:46:18:08 –och själva kimonon och obin.
- 557 00:46:18:12 00:46:24:13 Och som du säger, då kan man för att göra det
ännu rakare så stoppar man in handdukar.

558	00:46:24:17	00:46:28:02	Den här obin, en del säger att den är som en korsett–
559	00:46:28:06	00:46:32:18	–men korsetter skapar ju en timglasfigur, det gör ju inte kimonon.
560	00:46:32:22	00:46:39:06	Den gör ju snarare att om nån har timglasfigur så ser man till att den blir rak.
561	00:46:39:10	00:46:44:23	Men det jag har tänkt om kroppsdelar... Om man tittar på geiko- och maiko-kulturen–
562	00:46:45:02	00:46:52:03	–som ju är traditionsbärare av kimono, så drar ju de ner sina kimonor väldigt djupt i nacken–
563	00:46:52:07	00:46:59:16	–nästan ner i ryggen, och då blir ju det den kroppsdel som anses vara erotisk.
564	00:46:59:20	00:47:03:07	Och att man också förhöjer med–

- 565 00:47:03:11 00:47:09:11 –att man målar nacken vit,
men man lämnar några bitar bara.
- 566 00:47:09:15 00:47:16:15 Det anses som väldigt nervkittlande.
- 567 00:47:16:19 00:47:24:23 Jag vill också säga att när geiko/geishakulturen
började så var det också män.
- 568 00:47:25:02 00:47:29:00 Det finns manliga geiko i dag också.
- 569 00:47:30:14 00:47:36:15 Ami, finns det olika stilar av kimonor
i Japan i dag?
- 570 00:47:36:19 00:47:40:12 Jag tänker att både jag och Petra
kan svara på det–
- 571 00:47:40:16 00:47:43:04 –men då är vi inne på formaliteterna, kanske.

572	00:47:43:08	00:47:47:19	Man kan ju förhålla sig till risaikuru kimono och leka med den–
573	00:47:47:23	00:47:55:00	–men det finns olika grader av formaliteter och...
574	00:47:55:04	00:48:00:10	Ja, hur många ord klarar vi av i dag? Men det är ju furisode.
575	00:48:00:14	00:48:07:08	Det är då en ganska så blommig kimono med långa ärmar–
576	00:48:07:12	00:48:13:23	–som signalerar att det är en ung kvinna som bär den, som inte är gift och inte har barn.
577	00:48:14:02	00:48:20:02	Men du kan ju vara 90 år och man och dansa ett stycke som en ung kvinna–
578	00:48:20:06	00:48:26:16	–och då kan ju du också slänga runt med de här furi – alltså de svängande ärmarna.

579	00:48:26:20	00:48:33:16	Jag har dansat på bröllop, då har jag burit svart kimono med fem familjeemblem–
580	00:48:33:20	00:48:39:09	–som visar att det är ett formellt plagg, det duger att bära på bröllop.
581	00:48:39:13	00:48:43:18	Där kan ju vi tänka: "Svart kimono, ska man verkligen ha det på bröllop?"
582	00:48:43:22	00:48:49:20	Men det beror på. Om den bara hade haft tre familjesymboler–
583	00:48:49:24	00:48:54:06	–då hade den inte varit tillräckligt fin, men hade den fem så dög den.
584	00:48:54:10	00:48:57:12	Då har ju det också med vilken typ av obi...
585	00:48:57:16	00:49:03:04	Om jag skulle ha svart obi till en svart kimono då skulle jag ju gå på begravning.

- 586 00:49:03:08 00:49:07:09 Man kan förändra med enkla medel.
Eller vad säger du, Petra?
- 587 00:49:07:13 00:49:10:12 Verkligen, och det gäller ju också material.
- 588 00:49:10:16 00:49:16:17 Du var inne på tsumugi, råsiden som man
ibland säger – en kimono du bär själv i dag.
- 589 00:49:16:21 00:49:23:09 Den kan man också dressa upp med ett finare
bälte än vad man kan ha i vissa sammanhang–
- 590 00:49:23:13 00:49:29:15 –även om den aldrig kan bli fullt formell,
i alla fall inte enligt de renläriga.
- 591 00:49:29:19 00:49:34:06 Det är verkligen sant att det kan varieras
genom accessoarer och framför allt bältet.
- 592 00:49:34:10 00:49:41:03 Men sen tänker jag, Björn, att stilar kan ju vara
ett lite svårtolkat begrepp.

- 593 00:49:41:07 00:49:46:20 Här tänker jag att det har med formalitetsnivåer att göra, och också att det är konnotationer.
- 594 00:49:46:24 00:49:54:22 Det är koder man kan se i kläderna, som om man är gift eller inte, ung eller äldre.
- 595 00:49:55:01 00:50:00:01 Men stilar kan ju också innebära modestilar och då har vi ju ett väldigt stort spann.
- 596 00:50:00:05 00:50:05:05 –Det beror på vad man menar med ordet "stil".
–Om vi tänker mode.
- 597 00:50:05:09 00:50:09:15 Då är det ju en otrolig mängd möjliga stilar.
- 598 00:50:09:19 00:50:15:16 Allt ifrån det väldigt gulliga, söta kawaii-idealet–
- 599 00:50:15:20 00:50:21:21 –som ju inte alls bara finns i kimono, men det finns också i kimonokultur.

600	00:50:22:00	00:50:27:07	Och där finns det flera exempel, Mamechiyo, till exempel–
601	00:50:27:11	00:50:32:06	–och en del andra formgivare och stylister som jobbar med ganska färgglada–
602	00:50:32:10	00:50:35:13	–färgstarka, gulliga, söta element.
603	00:50:35:17	00:50:40:20	Ibland kan det vara accessoarer som spets som man lägger till på kragen, till exempel–
604	00:50:40:24	00:50:43:04	–eller själva mönstret på kimonon.
605	00:50:43:08	00:50:50:22	Sen finns det ju andra. Du nämnde ju Akira Times, som är en stylist och formgivare–
606	00:50:51:01	00:50:56:05	–som är väldigt populär i Japan. En rätt ung herre.
607	00:50:56:09	00:51:01:05	Han kan använda motorcykeljackor i skinn–

- 608 00:51:01:09 00:51:05:23 –som ett plagg över en kimono,
och ganska stramt ibland...
- 609 00:51:06:02 00:51:12:15 Jag har sett en svartvit traditionell kimono
med en sån här MC-jacka på.
- 610 00:51:12:19 00:51:16:21 En sån där klassisk MC-jacka i skinn–
- 611 00:51:17:00 00:51:20:10 –och röda accessoarer,
lite lätt touch av accent i rött.
- 612 00:51:20:14 00:51:25:18 Det är otroligt "striking".
Elegant, men ändå med en "edge" i det hela.
- 613 00:51:25:22 00:51:28:20 Det finns ju massor av varianter på det här
så det är svårt att säga nåt allmänt.
- 614 00:51:28:24 00:51:34:22 Eller nån som har gult hår
och har en citrongul kimono till–

615	00:51:35:01	00:51:39:11	–och turkosa platåskor. Det finns ju allt möjligt!
616	00:51:39:15	00:51:44:05	Det är som ett smörgåsbord av möjligheter i dag.
617	00:51:45:21	00:51:48:24	Och mycket av det kan man ju se i Världskulturmuseets utställning–
618	00:51:49:03	00:51:54:24	–som ju inte går att se just nu, men som ni och vi kommer att få se snart, hoppas vi.
619	00:51:55:03	00:52:00:05	Och på den tonen, mina vänner, så vill jag tacka er så jättemycket för att ni har deltagit i dag.
620	00:52:00:09	00:52:06:05	Det har varit ett spännande samtal om kimonor på scen, inom mode, i vardagen–
621	00:52:06:09	00:52:11:24	–och precis som Petra säger, kom gärna och besök Världskulturmuseet och utställningen:

622	00:52:12:03	00:52:17:06	"Kimono – från Kyoto till catwalk." Tack så mycket för att ni har varit med.
623	00:52:17:10	00:52:19:16	–Tack så jättemycket, Ami. –Tack så hemskt mycket.
624	00:52:19:20	00:52:23:22	–Och tack, Petra. –Tack så hjärtligt.
625	00:52:31:02	00:52:36:05	Du har lyssnat på "Inside the box", en podd producerad av Världskulturmuseet–
626	00:52:36:09	00:52:40:17	–och Centrum för kritiska kulturarvsstudier på Göteborgs universitet–
627	00:52:40:21	00:52:46:03	–i samarbete med Folkuniversitetet. Tack för att du har lyssnat!